

bi bilo tamjanju. Mlad narod smo in nekako še nismo povsem prišli do spoznanja, da brez nič ni nič tudi v kulturi, športu, umetnosti, torej v »nadgradnji«. Ob porajanju mladega slovenskega kapitalizma naj spomnim le na nekdanjega »kranjskega« kapitalista **Žiga (Sigmunda) Zoisa**, ki je – čeprav nemškega porekla – financiral in usmerjal naše »razsvetljenje«: **Linhart**, **Vodnika**, pa botanike, slikarje. Nič od tega ni potreboval za svoje gozdarstvo, rudarstvo in železarstvo. A brez njegove zavesti, kaj je dobro za to deželo in njene ljudi, ne bi imeli ne prvega slovenskega pesnika in ne prvega dramatika. Potem ne bi imeli niti tega Cankarjevega doma, ker tudi **Cankarja** ne bi bilo, da bi ga po njem imenovali.

Od tedaj je minilo že skoraj 200 let, a ob Vikijevem predavanju naj nam ostane v spominu tudi to, da karkoli pomembnega naredi kak Slovenec na kateremkoli področju, je dobro za nas vse, pa če se tega vedamo ali ne. To je dejstvo.

Zdaj se mi zdi, da bi moral planinski javnosti povedati še kaj več, ne pa le to, kar sem obiskovalcem Cankarjevega doma. Pri tem niti ne vem, kako do planinske javnosti priti. Planinske javnosti, članov PZS, je 101 817, naročnikov Planinskega vestnika le 3870. Obvestila Planinske zveze Slovenije berejo le funkcionarji. So oni planinska javnost oziroma njeni vzorčni predstavniki? Najbrž ne. Morda bi moral to napisati v Delu, Slovincu, Večeru, če bi hotel nagovoriti vse člane Planinske zveze Slovenije. Morda bi bila televizija še boljša. A potem bi brali tudi drugi, »neposvečeni«; in zdelo bi se mi, da javno razobešam družinske zadeve.

Da bom kratek: slovenskim alpinistom so cilji jasni, manjka pa jim sredstev. Sredstva za nekakšen osnovni program vrhunškega alpinizma sicer preskrbi vlada prek Športne zveze Slovenije, glavnino denarja pa mora Komisija za odprave v tuja gorstva zbrati od pokroviteljev, darovalcev, s prodajo koledarja, razglednic itd. Vsekakor je vsega veliko premalo. Ne govorim na pamet, ker najbrž najbolje od vseh poznam to mizerijo zbiranja sredstev za alpinizem, mizerijo, ki meji že na osebno poniževanje. Da skušam nagovoriti vse planince, pa je vzrok v tem, da prav oni niti najmanj ne podpirajo vrhunškega športa svoje organizacije – Planinske zveze Slovenije. Niti delček članarine ni šel za Everest, Lotse, Kanč in tako najprej, kaj šele kakšen dodatni denar, zbran organizirano in namensko. Smučarske zveze si še zamisliti ne moremo brez dobrih tekmovalcev, planinci pa, kot da se jih naše himalajske odprave ne tičejo. Celo narobe: od mukoma zbranih sredstev je treba odvzeti lep del – letos prek 100 000 SLT – za delovanje planinske uprave na Dvorčakovi 9 v Ljubljani, prav tako od koledarja. Brez nič ni nič, to je jasno, vendar bi morali biti mi vsi skupaj sposobni poskrbeti za neki denarni temelj Himalaje, Andov itd. Alpinizem je ena od osnov Planinske zveze Slovenije, tudi ena od slovenskih zgodovinskih utemeljitev in sedanjih reprezentančnih dejavnosti na svetovnem odru.

RAZSTAVA AKVARELOV
SLIKARKE DARINKE MADJANOVIČ

IZVIR ŽIVLJENJA

DARIO CORTESE

Gore so močna umetniška inspiracija. Vendar se večina ustvarjalnosti današnjega časa preljuje v besede in fotografije, medtem ko sodobno slikarstvo sploh ne daje poudarka goram. Mogoče preveč »klasične« kot vir inspiracije in s predstavo **Karingerjeve** in **Pernhartove** romantične igre svetlobe in temačnih senc premalo »sodobne« se gorske oblike izmikajo današnjemu slikarstvu. Danes je fotografija tista prevladujoča dokumentacija enkratnosti trenutka in čutenja gorā ter njihova umetniška nadgradnja. O tem, da bi se domači sodobni umetnik lotil tematike gorskega sveta, še do pred kratkim (razen nekaj izjem) ni bilo znano.

Pred letom dni smo v PV zasledili dve vinjeti **Darinke Madjanovič**, 23. septembra letos pa je bila v knjižnici Prežihov Voranc in Ljubljani otvoritev razstave njenih gorskih akvarelov z naslovom »Izvir upanja«, ki je na tem mestu ostala do 19. oktobra.

To je bil prijeten dogodek. **Lado Jakša** je nekaj tistih čudovitih občutij, ki jih izražajo slike, poskušal preleti v glasbo in je posebej v ta namen napisane skladbe na otvoritvi tudi odigral – in še priredba Twin Peaks se je vklopila v celoto drugačnega videnja/čutenja gora. Otvoritev je pomenila tudi srečanje gornikov: »Saj smo tukaj sami znani!« je dejal **France Zupan**, ki je predstavil avtorico in s kratkim nagovorom otvoril razstavo. Z veliko željo, da bi nam Darinka Madjanovič kmalu dala svoje čutenje gorā še na platnu in v olju.

Akvareli akademske slikarke **Darinke Madjanovič** so umetniška hiperrealistična predstava gorskih oblik in svetlobnih prelivov. Tematika 23 akvarelov manjšega formata (približno 32 × 18 cm) so predvsem slovenski hribi. Vendar, prva slika, ki pričaka obiskovalca, je »Sončna krona«: v topli, mehki svetlobi se rumeno oranžni stolpi Zupcev na Durmitorju rišejo na modrem nebu... tista prijetna poznopopoldanska svetloba in čudoviti mir gora. To je značilno za večino slik Darinke Madjanovič: čutenje – gora, pokrajine, sveta, sebe, česarkoli... –, ki ga dajejo gore, je skoraj s fotografsko verodostojnostjo prelila v slike, iz njih sijejo občutki; prelivanje barv in svetlobe na akvarelih ni namenjeno bežnem pogledu. Še bolj kot upodobitve gora, grebenov in detajlov so izrazno močne slike neba, oblakov in siji večerne/jutranje svetlobe.

Ko enkrat v pozni jeseni stojimo nekje visoko zgoraj v večernem miru, je veličastnost trenutka razpotegnjena v prelive barv na žarečem zahodu. Pogled lebdi na nebu: rdeča se preljuje v oranžno, ki preide v rumeno; zdaj se rahli odtenki zelene nad nami spremenijo v modrikaste, ti v kovinsko sive, ki se prav na vzhodu obarvajo rahlo vijoličasto in se vedno bolj izgub-

Darinka Madjanović, Gora in njen ponos

ljajo v sivem mraku doživetij polnega dneva. In spet nebeški sprehod proti rumeni, oranžni, rdeči... Prav tako veličastnost izražajo najbolj uspeli akvareli Darinke Madjanović. Sprostijo napetost mestnega trenutka in nas prestavijo v znan, veličasten mir večera v gorah, izrišejo oblike vrhov, mehko ali ostrino svetlobe v skalah in stenah in s svetlobnimi prelivi oblikujejo valove gorske pokrajine.

Na razstavi smo živeli z žarečimi jutri v gorah, se ustavili pri večernih svetlobnih prelivih in sijoči belini jasnega zimskega dne.

Podrta gora z okolico se pod sivo oranžnimi oblaki riše na modro vijoličastem jutranjem nebu; sivina prihajajočih oblakov bo zdaj-zdaj prekrila črn obris Julijcev na večernem nebu. Sleme in Draški vrh se vsa temna umikata barvam, ki jih umetniško slika gorsko nebo; vrh Golice se kot velik snežni val ustavlja na sivini oblakov zimskega dneva. Zlati macesni pod Razorjem, Dedno polje v mehki novoletni snežni odeji; prepadne stene Planje se izgublajo v megli doline. Kanjavec: kot »Twin Peaks« vstaja v čistosti zimske jasnine... Šmarna gora z okolico z Velike planine je videti kot utripajoče valujoče morje: valovi temnih grebenov rastejo iz oranžnega mrča.

In belina Grintovcev: tako značilno hrepenenje, ko jih gledamo z Ljubljanskega gradu. Jezerski Stog z okolico pod odejo snega; skalni gmoti Triglava; in Pelca nad Klonicami kot prestola gorskih bogov. Štruca se belo debelí nad dolinskimi megljenim morjem; svež sneg v Planjavi se bo zdaj-zdaj začel plaziti v sivem zimskem popoldnevu. Jesenski pogled na Vrata izpod

Kopic; na zasneženo Jerebico iz Koritnice; na drugi strani je aprilski sneg spet pobelil Jalovec. Ah, in kako lepo bi bilo odsmučati s Kredarice, nad katero vladata RŽ in Triglav! Dolgo in položno je pobočje Vrha Sonca – Grintovca. Prelivanje svetlobe, senc in barv doseže vrhunec v pogledu skozi okno pod vrhom pri Srebrnem sedlu: pod modrino neba sijoče bela Ojstrica nad že rjavo Korošico, skalni okvir okna v ospredju naliva sivino.

Vse to so doživetja gorske pokrajine na akvarelih Darinke Madjanović, ki jim je beseda le šepajoči sopotnik.

Zmrdovanje nad »realizmom« in temu navkljub: ravno zaradi tega so slike tako prijetne, mehke in ostre, hladne in tople – kot taki dnevi v gorah. Občutki se spreminjajo od slike do slike, dvigujejo in spuščajo; so ustvarjalna vez med gorsko naravo, slikarko in nami.

Za zaključek predstavitev gorskih akvarelov Darinke Madjanović lahko rečemo le to, da bi hoteli še – še več, pa tudi drugačne umetniške izraze Darinke Madjanović, še več njenega videnja gorá, s katerimi in za katere živi.

Vsaka gora, najsi bo velika ali majhna, se mi zmerom zdi častljivo, čudovito bitje, polno življenja, lepote in skrivnostnega mika; prizadevanje, da bi jo doumel, se mi zdi najpomembnejši cilj vsega gorništvá. Svet gorá je potrebno razumeti in ljubiti kot celoto. Z odprtimi očmi in s čutečim srcem moramo doživljati živali in rastline, pečine in nebesno modrino, svetlobo in barve, skratka, vesoljno naravo, ki nas obdaja.

Karl Blodig